

6544

١٥٠

١

٤٤٢

سنة

السلامة

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي بِنُورِهِ يَهْدِينَا

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا

هَدَاؤُهُ إِنَّهُ لَنَدِيرُ الْعَمَلِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ

عَنَّا تَبَتُّنَا إِنَّهُ لَنَدِيرُ الْعَمَلِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ

درسنامه مزاج‌شناسی در ۱۴ جلسه

با رویکرد مکیم مسین فیراندیش

مورد تأیید و سفارش حکیم حسین خیراندیش

محمدعلی عابدی

۱۳۹۸

سرشناسه	: عابدی، محمدعلی، ۱۳۶۳ -
عنوان و نام پدیدآور	: درسنامه مزاج شناسی در ۱۴ جلسه با رویکرد حکیم حسین خیراندیش / محمدعلی عابدی.
مشخصات نشر	: قم: ابتکار دانش، ۱۳۹۸ .
مشخصات ظاهری	: ۴۴۲ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۱۱۱-۵۱۳-۴
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتاب حاضر بر اساس درو تدریس شده در مجموعه ی طب ایرانی اسلامی حکیم حسین خیراندیش در شهرستان ارومیه می باشد.
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: اخلاط چهار گانه
موضوع	: Four-fold humours
موضوع	: پزشکی سنتی
موضوع	: Traditional medicine
رده بندی کنگره	: R ۱۳۵ / ع ۲۸ ، ۱۳۹۸
رده بندی دیویی	: ۶۱۰
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۷۷۳۳۰۲

درسنامه مزاج شناسی

با رویکرد متکیم فیراندیش

مؤلف: محمدعلی عابدی

ناشر: ابتکار دانش

نوبت چاپ: اول ناشر (دوم کتاب) ، ۱۳۹۷

تیراژ: ۱۰۰ جلد

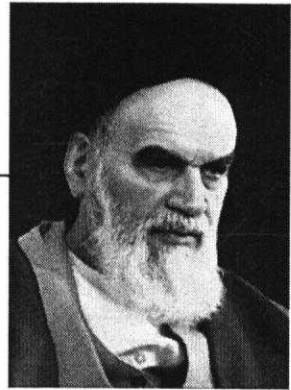
قیمت: ۶۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۱۱۱ - ۵۱۳ - ۴

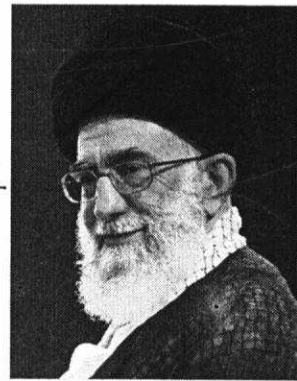
کلیه حقوق این اثر برای مؤلف محفوظ است

قم: خیابان صفائیه، کوچه ۲۸، کوی جلالزاده، فرعی اول سمت، پلاک ۶۹

تلفن: ۰۲۵۳۷۷۴۶۵۶۷

امام خمینی (ره): «غرب همه چیز استعماری دارد: طب استعماری، فرهنگ استعماری که برای کشورهای عقب افتاده صادر می کنند. آنها می خواهند ما وابسته باشیم و چیزهایی که به ما می دهند وابستگی می آورد، اگر می خواهید رشد حقیقی پیدا کنید و مستقل شوید اول این وابستگی فکری و قلبی را کنار بگذارید».

مقام معظم رهبری (مدظله العالی): دغدغه قلبی من احیای طب اسلامی ایران است، به آن بپردازید.

کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به ناشر و مؤلف بوده و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس برداری، نقاشی، تهیه فیلم و تکثیر به هر شکل و نوع، بدون کسب مجوز ممنوع است و پیگرد قانونی خواهد داشت.

فهرست اجمالی

درس اول: اهمیت و ضرورت مزاج شناسی	۱۱
درس دوم: طب	۲۹
درس سوم: هضم های چهارگانه در بدن	۴۹
درس چهارم: خلاصه ای از بحث اخلاط	۶۷
درس پنجم: غذای اخلاق و رفتار	۸۹
درس ششم: غذای بویایی	۱۱۹
درس هفتم: مالیدنی	۱۵۵
درس هشتم: مجاورها	۱۸۹
درس نهم: غذای جنسی	۲۲۳
درس دهم: غذای خوراکی	۲۶۹
درس یازدهم: نکات لازم در مزاج شناسی	۳۱۳
درس دوازدهم: مزاج صفراوی	۳۴۱
درس سیزدهم: مزاج بلغمی	۳۶۳
درس چهاردهم: مزاج سوداوی	۳۹۵
فهرست منابع و مآخذ	۴۲۳
فهرست تفصیلی	۴۲۹

سخن استادحسین خیراندیش

این کتاب، کتاب خوبی است و برای آن زحمت زیادی کشیده شده است و رفرنس گذاری هم شده است. برای درسنامه شدن جهت استفاده دیگر دانشجویان طب نیز مناسب است.^۱ ما از همین گروه (دانشجویان ورودی ۹۳) استفاده کردیم و کلاس ارومیه را اداره کردیم. یکی از استادان از همین جا (قم) آمدند و کلاس ارومیه را اداره کردند. خیلی هم عالی بود. نسبت به دیگر تدریس‌ها که پراکندگی دارد، ایشان مطالب را جمع و منضبط کرده و به زیبایی تدریس کرده بود، خیلی عالی و راضی هم بودند.^۲

۱. فرمایش حکیم خیراندیش بعد از مطالعه کتاب حاضر، تاریخ: ۹۶ / ۷ / ۲۸ بعد از همایش اورژانس اربعین

۲. سخنان استاد خیراندیش در جلسه افتتاحیه طب سال تحصیلی ۹۶-۹۷ قم، مسجد رضائیه، دقیقه ۱:۱۹ تا ۱:۱۹:۲۰ از فایل

مقدمه مؤلف

مزاج شناسی علمی پرکاربرد در تمامی عرصه های زندگی انسان از جهت علمی و عملی می باشد. هر چند حکما گذشته زحمات زیادی کشیده و پایه ی درمانگری های آنان عموماً براساس مزاج بوده است ولی در کتب طب سنتی قدیم کمتر به این مقوله به صورت علمی مجزاً پرداخته شده است. به برکت انقلاب اسلامی و زحمات بنیان گذار انقلاب حضرت امام خمینی رحمة الله علیه و خون های شهدا کشور ایران اسلامی، فضایی فراهم شد تا حکماء جدید بهتر به این مقوله پرداخته و به تبیین اثرگذاری مزاج در عرصه های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، شخصی و خانوادگی بپردازند. استاد بزرگ پروفیسور حکیم خیراندیش از جمله افرادی است که در این عرصه جلودار بوده و بسیاری از اطباء سنتی حال حاضر مدیون تلاش های علمی و عملی ایشان می باشند.

کتاب حاضر دروس تدریس شده در مجموعه ی طب ایرانی اسلامی حکیم خیراندیش در شهرستان ارومیه می باشد که توسط این حقیر انجام شده است. در تدوین این کتاب سعی شده محتوای تدریس شده این جانب در این جلسات به عنوان محور و پایه قرار گرفته و بعد از اصلاح، ویرایش و بعضی از حذف و اضافات در محتوای تدریس، این متن در اختیار دانشجویان، اساتید و علاقه مندان به طب سنتی- اسلامی قرار گیرد.

نوع نگرش به مباحث مزاج شناسی، دقت در بیان جزئیات و تقسیم بندی ها، استفاده از منابع روایی، صورت بندی جلسات به صورت درسنامه و طرح درس از ویژگی های این اثر می باشد. پایه ی مباحث تدریس شده از سلسله دروس مزاج شناسی استاد حکیم خیراندیش در شهر مقدس قم در سال تحصیلی ۹۳-۹۴ و ۹۴-۹۵ بوده که تلفیق مباحث، حذف و اضافات و استفاده از منابع دیگر به همراه دسته بندی مباحث اتفاق افتاده است. مباحث این کتاب به صورت جلسات مستقل و مجزاً تدوین شده و در انتها پرسش های درس و بعضی پیشنهاد های پژوهشی آورده شده است تا هم برای دانش پژوهان و هم اساتید محترم قابل استفاده باشد.

در پایان از اساتید بزرگوار و عزیز خودم خصوصاً استاد حکیم خیراندیش و استاد دکتر بنی هاشمی که در پیشرفت علمی این حقیر در طب سنتی- اسلامی نقش بسیاری داشته اند کمال تقدیر و تشکر را دارم و از خداوند متان برای آن عزیزان سعادت دنیا و آخرت را خواستارم.

محمد علی عابدی، ذی القعدة ۱۴۳۸، مصادف با مرداد ماه ۱۳۹۶

فهرست تفصیلی

۲۷..... اثبات فرضیه تأثیر همه علوم از مزاج	۷..... فهرست اجمالی
۲۸..... پرسش‌های درس اول	۹..... مقدمه مؤلف
۲۸..... پیشنهادات پژوهشی	
	درس اول
	اهمیت و ضرورت مزاج شناسی ۱۲
	مثال خانواده‌های مختلف ۱۲
	۱. خانواده اول ۱۲
	۲. خانواده دوم ۱۳
	۳. خانواده سوم ۱۳
	۴. خانواده چهارم ۱۵
	فواید مزاج شناسی ۱۵
	۱. مقدمه علوم پزشکی ۱۵
	۲. تغذیه سالم و مناسب با طبع ۱۶
	۳. شناخت انسان‌ها ۱۶
	۴. تعدیل اخلاط بدن ۱۶
	۵. تشخیص و درمان‌گری صحیح ۱۷
	۶. تشخیص و درمان بیماری‌های جدید ... ۱۸
	۷. درمان کوتاه و ریشه‌ای بیماری‌ها ۲۰
	۸. انتخاب درست مشاغل ۲۱
	۹. اثربخشی مزاج در اخلاق و رفتار ۲۲
	اثبات فرضیه تأثیر تمام اخلاق و رفتار از مزاج ۲۳
	۱۰. تأثیر مزاج در تفکر و خلاقیت ۲۵
	۱۱. تأثیر مزاج در پایه ریزی علوم انسانی ... ۲۶
درس دوم	
۳۰..... تعریف طب	
۳۰..... تعریف لغوی طب	
۳۱..... تعریف اصطلاحی طب	
۳۲..... انواع طب از دیدگاه حکماء	
۳۲..... ۱. طب نظری	
۳۲..... ۱. امور طبیعی	
۳۳..... الف ارکان	
۳۳..... ب) اخلاط	
۳۳..... ج) امزجه	
۳۳..... ۱. معتدل	
۳۳..... ۲. غیرمعتدل	
۳۳..... د) اندام و اعضاء	
۳۴..... ه) ارواح (نفس‌ها)	
۳۴..... و) قوای نفس	
۳۴..... اول) قوای نفس نباتی (قوای طبیعی)	
۳۴..... ۱. قوه‌ی غاذیه	
۳۵..... ۲. قوه‌ی نامیه	
۳۵..... ۳. قوه‌ی مؤلده	

قدرت بالا	۴۳
آب	۴۳
لطافت کمتر و غلظت بیشتر	۴۳
شکل پذیری و انعطاف	۴۴
شیب رو و تمایل به پایین	۴۴
دقت بالا	۴۴
خاک	۴۵
قوام و شکل دهنده	۴۵
غلیظ، سفت و شکننده	۴۵
ثابت و ساکن	۴۶
خودگرایی	۴۶
عنصر پنجم	۴۷
پرسش های درس دوم	۴۸
پیشنهادهای پژوهشی	۴۸

درس سوم

هضم های چهارگانه در بدن	۵۰
۱. هضم معدی	۵۰
۲. هضم کبدی	۵۰
۳. هضم عروقی	۵۰
۴. هضم بافتی	۵۰
فضولات چهارگانه در بدن	۵۱
توصیه ی بقراط در درمان بیماری	۵۱
کلام امام صادق علیه السلام در هضم های چهارگانه بدن	۵۱
خلط (ج: اخلاط)	۵۳
تعریف	۵۳
جایگاه اخلاط چهارگانه	۵۵
تأثیر خوراک بر روی اخلاط اربعه	۵۶

قهوی مولده دو تاست:	۳۵
دوم) قوای نفس حیوانی	۳۵
۱. قوای محرکه	۳۵
۲. قوای مدرکه	۳۶
سوم) قوای نفس انسانی	۳۷
۱. عقل نظری	۳۷
۲. عقل عملی	۳۷
ز) افعال	۳۸
۱. علایم و نشانه ها	۳۸
۲. اسباب بیماری	۳۸
اول) جسمانی	۳۸
دوم) غیر جسمانی	۳۸
۲. طب عملی	۳۹
تعریف بیماری	۳۹
دو علت اصلی بیماری ها	۳۹
تعاریف ارکان، اخلاط و آمزجه	۳۹
تعریف رکن (عنصر، اُسْطَقْس)	۳۹
آتش	۴۰
ویژگی های عنصر گرم و خشک (آتش):	۴۰
لطافت زیاد و نفوذ پذیری	۴۱
بالا نشینی	۴۱
رفتار سریع و ضد و نقیض	۴۱
عدم دقت	۴۱
هوا	۴۲
سیال و شکل پذیر	۴۲
لطافت همراه آرامش	۴۲
نفوذ پذیری کمتر از آتش	۴۲

درس چهارم

- ۵۶..... راه تولید خلط سالم
- ۵۶..... اخلاط فاسده
- ۵۷..... تعریف بهداشت و درمان
- ۵۷..... مراد از تعادل اخلاط
- ۵۷..... ضرورت وجود اخلاط چهارگانه در بدن
- ۵۸..... بررسی اخلاط چهارگانه
- ۵۸..... دم
- ۵۸..... کارایی دم در بدن
- ۶۰..... بلغم
- ۶۰..... کارایی بلغم در بدن
- ۶۱..... صفرا
- ۶۱..... فرایند ترشح صفراء
- ۶۳..... مراد از صفرازا و صفرا بر
- ۶۳..... فوائد صفرا
- ۶۳..... ۱. هضم غذا
- ۶۴..... ۲. حرکت دادن خون در مویرگ ها
- ۶۴..... ۳. شستشوی جداره روده ها از رسوبات
- ۶۴..... ۴. تغذیه به شش ها (ریه)
- ۶۴..... ۵. هضم چربی
- ۶۵..... ۶. خنثی نمودن اسید معده
- ۶۵..... ۷. علامت نیاز به دفع مدفوع
- ۶۵..... ۸. زدایش مواد زائد
- ۶۵..... سودا
- ۶۵..... کارایی سودا در بدن
- ۶۶..... PH هریک از اخلاط چهارگانه
- ۶۶..... پرسش های درس سوم
- ۶۶..... پیشنهادات جهت پژوهش و مطالعات تکمیلی
- ۶۸..... خلاصه ای از بحث اخلاط
- ۶۸..... مزاج
- ۶۸..... تعریف
- ۶۹..... سته ضروریه
- ۷۰..... تأثیر رکن پنجم (معنویت) بر مزاج
- ۷۱..... مزاج معتدل
- ۷۱..... مزاج نامعتدل
- ۷۲..... منظور از سردی و گرمی
- ۷۳..... عوامل شکل دهنده ی اخلاط
- ۷۴..... تعریف جامع از غذا
- ۷۵..... انواع غذا
- ۷۶..... ۱. غذای فکری (پنداری)
- ۷۶..... تأثیرات غذای فکری (پنداری)
- ۷۶..... ۱. خیر دنیا و آخرت با نگرش مثبت به خالق
- ۷۷..... ۲. بالارفتن قوت بدن با باور و اعتقاد و انگیزه قوی
- ۷۸..... مختار ثقفی
- ۷۸..... حبیب بن مظاهر
- ۷۸..... قاسم ابن الحسن
- ۷۸..... غلام امام حسین علیه السلام
- ۷۹..... امام حسین علیه السلام
- ۸۰..... ۳. پندار مثبت و منفی عامل پیروزی و شکست
- ۸۰..... ۴. نوع نگرش به عالم، موجب آرامش یا بی قراری
- ۸۰..... دنیا خانه ی بلاست
- ۸۱..... خداوند رب العالمین است
- ۸۲..... ۵. تحقق پندار با امداد های غیبی
- ۸۳..... ۶. تأثیر باور و اعتقاد در درمان بیماری ها

۱۱۲..... ۳. رنگ	۸۳..... مثال‌های نقش اعتقاد در درمان
۱۱۲..... آبی	۸۷..... ۷. تأثیر فکرو نیت ترک گناه در گرمی وجود
۱۱۳..... زرد	۸۸..... پرسش‌های درس چهارم
۱۱۳..... سبز	۸۸..... پیشنهادات پژوهشی
۱۱۴..... قرمز	درس پنجم
۱۱۴..... نارنجی	۸۹..... ۲. غذای اخلاق و رفتار
۱۱۵..... نیلی	۹۳..... بعضی رفتارهای سودازا
۱۱۵..... بنفش	۹۳..... ۳. غذای شنیداری
۱۱۵..... سفید	۹۴..... مزاج صداهاى طبیعت
۱۱۵..... سیاه	۹۴..... صداهاى گرم
۱۱۷..... پرسش‌های درس پنجم	۹۵..... صداهاى سرد
۱۱۷..... پیشنهادات پژوهشی	۹۵..... مزاج صداهاى صنعتی
درس ششم	۹۶..... مزاج نواهاى موسیقی
۱۱۹..... ۵. غذای بویایی	۹۸..... مزاج لحن و طنین صدا
۱۲۰..... اهمیت مزاج عطرها	۱۰۰..... مزاج آواهاى معنوی
۱۲۲..... محمدی	۱۰۵..... ۴. غذای دیداری
۱۲۲..... نرگس	۱۰۷..... ۱. انسان
۱۲۲..... مُشک	۱۰۷..... ۱. نوع نگاه
۱۲۲..... عنبر	۱۰۷..... الف نگاه با محبت
۱۲۳..... اسانس نعنا	۱۰۷..... (ب) نگاه با شهوت
۱۲۳..... کاه	۱۰۹..... ۲. مورد نگاه
۱۲۴..... دودها	۱۰۹..... اول) انسان گنه کار یا مؤمن
۱۲۴..... دود اسفند	۱۱۰..... دوم) نگاه به عالم
۱۲۵..... دود عنبرنسارا	۱۱۰..... سوم) نگاه به پدر و مادر
۱۲۶..... ۶. غذای جذبی	۱۱۱..... چهارم) نگاه به کلمات نورانی
۱۲۶..... تعریف	۱۱۱..... پنجم) نگاه به صحنه‌ی آلوده
۱۲۷..... پوست	۱۱۱..... ۲. طبیعت

درس هفتم

- ۱۵۶..... ۲. مالیدنی ها
- ۱۵۷..... اول روغن
- ۱۵۷..... بهترین زمان برای روغن زدن
- ۱۵۸..... روغن های گیاهی و حیوانی
- ۱۵۸..... روغن های گرم و سرد
- ۱۵۹..... روغن های گرم و خشک
- ۱۵۹..... روغن های معتدل
- ۱۵۹..... ویژگی و تفاوت روغن های گرم و سرد
- ۱۶۰..... روغن حیوانی
- ۱۶۲..... روغن ماهی
- ۱۶۲..... طرز تهیه روغن های گیاهی
- ۱۶۳..... روغن سیاهدانه
- ۱۶۵..... روغن زیتون
- ۱۶۷..... روغن کنجد
- ۱۶۷..... روغن بنفشه
- ۱۶۸..... روغن نیلوفر
- ۱۶۹..... روغن یونجه
- ۱۶۹..... روغن ترب
- ۱۶۹..... روغن بادام تلخ
- ۱۷۰..... روغن بادام شیرین
- ۱۷۰..... روغن بابونه
- ۱۷۱..... روغن بلسان
- ۱۷۱..... روغن هسته هلو
- ۱۷۱..... روغن گل سرخ
- ۱۷۱..... روغن نخود
- ۱۷۱..... روغن فندق
- ۱۲۷..... اهمیت و کارایی پوست
- ۱۲۸..... لایه های پوست
- ۱۲۸..... روپوست یا اپیدرم
- ۱۲۹..... درم
- ۱۲۹..... اهمیت و کارایی لایه ی درم
- ۱۳۰..... هیپودرم
- ۱۳۰..... فوائد غذای جذبی
- ۱۳۰..... ۱. دفع بلغم زائد
- ۱۳۱..... ۲. تبدیل شدن بلغم به خون
- ۱۳۱..... ۳. استفاده در نوزادان
- ۱۳۱..... ۴. موارد درگیری عضو خاص و ...
- ۱۳۲..... انواع غذای جذبی
- ۱۳۲..... اعمال یدای
- ۱۳۲..... ۱. حرکات بدنی
- ۱۳۳..... ۲. ماساژ
- ۱۳۵..... ۳. فصد
- ۱۳۷..... دفع شبهه
- ۱۳۷..... فصد
- ۱۳۹..... فصد صافن
- ۱۴۰..... ۴. قی کردن
- ۱۴۱..... ۵. حجامت
- ۱۴۳..... ۶. بادکش
- ۱۴۷..... ۷. زالو
- ۱۴۸..... ۸. طب سوزنی
- ۱۵۱..... ۹. داغ کردن
- ۱۵۳..... پرسش های درس ششم
- ۱۵۳..... پیشنهادات پژوهشی

کُماد ۱۸۵	روغن گردو..... ۱۷۲
پرسش های درس هفتم ۱۸۸	دیگر روغن ها ۱۷۲
پیشنهادات پژوهشی ۱۸۸	روغن بان ۱۷۲
درس هشتم	روغن زنبق (رازقی) ۱۷۲
۳. مجاورها ۱۹۰	روغن خیری ۱۷۲
اول) فصل ها ۱۹۰	روغن سوسن ۱۷۳
فصل بهار ۱۹۰	روغن نرگس ۱۷۳
فصل تابستان ۱۹۱	روغن یاسمین ۱۷۳
فصل پاییز ۱۹۱	روغن مرزنگوش ۱۷۳
فصل زمستان ۱۹۲	روغن قسط ۱۷۳
دوم) ساعات شبانه روز ۱۹۳	روغن مصطکی ۱۷۳
سوم) آب و هوا و منطقه جغرافیایی ۱۹۴	روغن افسنتین ۱۷۴
چهارم) سنگ ها، معادن و فلزات ۱۹۵	روغن مورد ۱۷۴
۱. طلا ۱۹۵	روغن کرچک ۱۷۴
۲. الماس ۱۹۷	دوم) خضاب ۱۷۴
۳. گج و مصالح ساختمانی ۱۹۸	روایات خضاب ۱۷۴
۴. انگشترها ۱۹۹	فوائد حنا در کتب طب سنتی ۱۷۶
پنجم) سیارات ۲۰۰	سوم) نوره ۱۷۶
ششم) لباس و فرش ۲۰۰	روایات نوره ۱۷۷
۴. گرمازاها ۲۰۳	روش ساخت نوره ۱۸۰
اول) حمام ۲۰۳	چهارم) سرمه ۱۸۰
دوم) آب داغ ۲۰۶	پنجم) ضمادها ۱۸۳
سوم) خورشید ۲۰۷	جاذب (کشنده و جذب کننده) ۱۸۳
چهارم) آتش و کرسی ۲۰۹	مُحَرَّات (حمراء، سرخ) ۱۸۴
پنجم) ورزش و تحرک ۲۰۹	مُرَحَّى (سستی بخش و رخوت آور) ۱۸۴
ششم) بُخور ۲۱۲	مُسَخِّن (یعنی گرم کننده) ۱۸۴
۵. جذبی غیرپوستی (حفرات بدن) ۲۱۴	نُطول ۱۸۵

۴. پرهیز از آمیزش در شرایط نامناسب ۲۳۵
۵. پرهیز از آمیزش در موقعیت لزوم تخلیه ۲۳۵
۶. خودداری از صحبت غیر عاشقانه ۲۳۵
۷. خودداری از آمیزش در حال جنابت ۲۳۶
۸. خودداری از آمیزش در حالت ایستاده ۲۳۶
۹. پرهیز از افراط در عمل جنسی ۲۳۷
- چهارم) علل ضعف جنسی در مردان ۲۳۷
۱. ضعف جسم ۲۳۷
۲. ضعف اندام جنسی ۲۳۸
۳. ضعف روان ۲۳۹
- پنجم) پیش فعالی جنسی ۲۳۹
- تعدیل کننده های خوراکی ۲۳۹
- تعدیل کننده های غیر خوراکی ۲۴۱
- حجامت ۲۴۱
- ورزش ۲۴۱
- کار ۲۴۲
- مطالعه ۲۴۲
- روزه ۲۴۳
- واگذاری مو ۲۴۳
- دوری از تحریک کننده های جنسی ۲۴۴
- غنا و موسیقی ۲۴۵
- ششم) آداب غذای جنسی ۲۴۵
۱. زمان رابطه جنسی ۲۴۵
۲. تمهیدات غذای جنسی ۲۴۸
۳. قواعد حین رابطه ۲۵۰
۴. قواعد پس از رابطه ۲۵۲
- هفتم) مشکلات باروری از جهت مردان ... ۲۵۲
- اول) بینی (سقوط، انفیة) ۲۱۴
- دوم) چشم (شیاف) ۲۱۵
- سوم) گوش ۲۱۷
- چهارم) دُبر (حُقنه، تنقیه) ۲۱۷
- پنجم) قُبُل (مِهبل و واژن) ۲۲۰
- مُحُول ۲۲۰
- آبِزَن ۲۲۰
- پرسش های درس هشتم ۲۲۱
- پیشنهادهای پژوهشی ۲۲۱
- درس نهم**
۷. غذای جنسی ۲۲۴
- اول) تفریط در غذای جنسی ۲۲۴
- دوم) بلوغ جنسی ۲۲۷
- عوامل تأثیرگذار ۲۲۷
- بلوغ و قدرت جنسی زنان ۲۲۷
- بلوغ و قدرت جنسی مردان ۲۲۸
- سوم) علل ضعف جنسی زنان ۲۲۹
۱. ضعف جسم ۲۲۹
۲. ضعف هورمون ۲۳۰
- الف) رازیانه ۲۳۰
- ب) گل سنجید ۲۳۰
- ج) تارونه ۲۳۱
۳. ضعف روان ۲۳۲
- توصیه های دینی جهت فراهم سازی ۲۳۳
۱. بردن عروس به منزل داماد در شب ۲۳۳
۲. ذکر و یاد خدا ۲۳۴
۳. توجه روحی و روانی و محبت به همسر ۲۳۴

۲۶۱..... مالیدن نوره به بدن.	۲۵۲..... ۱. کمبود اسپرم
۲۶۱..... مالیدن چند روغن	۲۵۳..... نوره کشیدن
۲۶۲..... مالیدن روغن بلسان	۲۵۳..... رفع موهای زاید بدن
۲۶۲..... ممنوعات	۲۵۳..... شیرو غسل
۲۶۳..... هشتم) درمان مشکلات باروری	۲۵۳..... خوردن پنیر در شب
۲۶۳..... الف) ضعف رحم و تنبلی تخمدان	۲۵۳..... بادبجان در فصل
۲۶۵..... ب) نازایی	۲۵۴..... میوهی «به»
۲۶۷..... پرهیزات	۲۵۴..... انار
۲۶۸..... پرسش های درس نهم	۲۵۴..... خربزه
۲۶۸..... پیشنهادات پژوهشی	۲۵۴..... پیاز
	۲۵۴..... تخم مرغ
درس دهم	۲۵۴..... نخود
۲۷۰..... ۸. غذای خوراکی	۲۵۵..... کاسنی
۲۷۰..... مباحث مرتبط با غذا	۲۵۵..... خطمی
۲۷۰..... دلیل نیاز به غذا	۲۵۵..... آویشن
۲۷۰..... ماهیت غذا	۲۵۵..... خرنوب
۲۷۱..... غذای دوائی و دوی غذایی	۲۵۵..... ۲. ضعف جنسی
۲۷۲..... تأثیر غذا بر بدن	۲۵۶..... الف) تقویت و محرک های جنسی خوراکی
۲۷۳..... ویژگی مزاجی و کیفی در غذا	۲۵۶..... ب) محرک های جنسی غیر خوراکی در مردان
۲۷۳..... مباحث مرتبط با مزاج غذا	۲۵۷..... ج) علت و درمان ناتوانی جنسی
۲۷۳..... سردی و گرمی در غذا	۲۵۹..... د) تحریک قوه ی میل جنسی در ...
۲۷۵..... چگونگی درجه بندی مزاج ها	۲۶۰..... ۳. عدم نعوظ
۲۸۰..... مزاج غذاها تابع مزاج اکثر مواد تشکیل دهنده	۲۶۰..... هویج و زردک
۲۸۰..... امکان تهیه غذای معتدل با علم به مزاج غذاها	۲۶۱..... خرما ی برنی
۲۸۱..... رعایت مزاج غذایی در فصول	۲۶۱..... خوردن کشمش قرمز ناشتا
۲۸۱..... رعایت اعتدال در خوردن گرمی و سردی	۲۶۱..... سعترو نمک
۲۸۱..... معنای درمان به ضد	۲۶۱..... تخم مرغ و پیاز و روغن زیتون
۲۸۲..... ادله لزوم رعایت مصلحات	

۱. تقلیل عوارض منفی غذا..... ۲۸۲
۲. کاهش شدت سردی یا گرمی و تعادل غذایی ۲۸۲
۳. سازگار شدن با طبع و بدن انسان ۲۸۲
- لزوم تأیید سلامت غذا از جهت ماهیت . ۲۸۳
- راه کلی تشخیص مزاج خوراکی ها ۲۸۴
۱. آزمایش ۲۸۴
۲. مقایسه ۲۸۴
- الف. زود یا دیرگرم شدن ۲۸۴
- ب. سرعت یا تأخیر در انجماد ۲۸۴
- ج. رنگ، بو و مزه ۲۸۵
- اول) مزه های گرم ۲۸۵
- دوم) مزه های سرد ۲۸۵
- سوم) مزه های مرطوب ۲۸۶
- چهارم) مزه های خشک ۲۸۶
- پنجم) تأثیرات مزه شیرین و چرب بر بدن . ۲۸۶
- ششم) تأثیرات مزه تلخ و شور بر بدن ۲۸۶
- هفتم) تأثیرات مزه ی تند و ترش ۲۸۷
- فرمول جدید در تشخیص مزاج خوراکی ها ۲۸۸
- مزاج انواع خوراکی ها ۲۸۹
۱. میوه و صیفی جات ۲۹۰
- تعریف صیفی از فرهنگ فارسی معین: ۲۹۰
- فرق صیفی جات و سبزیجات ۲۹۰
- گرم و تر ۲۹۱
- گرم و خشک ۲۹۱
- سرد و تر ۲۹۲
- سرد و خشک ۲۹۲
۲. حبوبات، دانه ها و غلات ۲۹۲
- گرم و تر ۲۹۳
- گرم و خشک ۲۹۳
- سرد و تر ۲۹۳
- سرد و خشک ۲۹۴
۳. ریشه ها، سبزی جات و گیاهان دیگر... ۲۹۴
- گرم و تر ۲۹۴
- گرم و خشک ۲۹۴
- سرد و تر ۲۹۵
- سرد و خشک ۲۹۵
۴. گوشت ها و فراورده های حیوانی ۲۹۵
- گرم و تر ۲۹۵
- گرم و خشک ۲۹۶
- سرد و تر ۲۹۶
- سرد و خشک ۲۹۷
۵. متفرقه ۲۹۷
- گرم و خشک ۲۹۷
- سرد و خشک ۲۹۷
۶. غذاهای معتدل ۲۹۷
۷. تقسیم بندی خوردنی ها براساس مزاج .. ۲۹۸
- سردی ها و رطوبت فزاها ۲۹۸
- خنکی و صفرا برها و خون نشان ها ۲۹۸
- گرمی ها و خشکی های رطوبت نشان ۲۹۹
- معتدل ها ۲۹۹
- مزاج شناسی انسان ۲۹۹
- کلیات و مقدمات ۲۹۹
- انواع مزاج ۲۹۹
- چهار مزاج بسیط یا مفرد: ۳۰۰

۳۱۸..... ۳- غلبه سودا	۳۰۰..... چهار مزاج مرکب:
۳۱۹..... ۴- غلبه بلغم	۳۰۰..... مزاج مفرد
۳۱۹..... مزاج دموی	۳۰۰..... مزاج معتدل در انسان
۳۱۹..... نشانه‌های شخص دموی	۳۰۰..... مزاج نامعتدل در انسان
۳۲۰..... فیزیک بدن	۳۰۱..... مزاج پایه و غالب
۳۲۳..... گوارش	۳۰۱..... اول) تفاوت مزاج پایه و غالب
۳۲۳..... رفتار	۳۰۲..... دوم) تعدیل مزاج در مزاج غالب نه پایه
۳۲۶..... بیماری‌های ناشی از غلبه‌ی دم	۳۰۴..... سوم) مزاج سنین عمر
۳۲۶..... سردرد	۳۰۷..... چهارم) مزاج زن و مرد
۳۲۷..... علائم سردردهای گرم	۳۰۸..... پنجم) مزاج اعضاء بدن
۳۳۰..... درمان بیماری‌های شخص دموی	۳۰۹..... ضرورت اخلاط چهارگانه
۳۳۱..... درمان سردرد	۳۱۰..... اعتدال در اخلاط
۳۳۲..... درمان خونریزی بینی	۳۱۱..... پرسش‌های درس دهم
۳۳۳..... درمان کهیر	۳۱۱..... پیشنهادات پژوهشی
۳۳۳..... درمان آکنه و جوش دموی	
۳۳۳..... درمان فشارخون دموی	درس یازدهم
۳۳۳..... درمان گرفتگی یا انسداد عروق کرونری قلب	۳۱۳..... نکات لازم در مزاج شناسی
۳۳۵..... درمان کلیه‌ی گرفتگی‌های عروقی	۳۱۴..... متفاوت بودن مزاج انسان‌ها
۳۳۶..... درمان سکته‌ی قلبی	وجود علائم دیگر مزاج‌ها در مزاج یک شخص ۳۱۴
۳۳۸..... درمان جنون دموی	لزوم نگاه بسیط و قمرین برای تشخیص ۳۱۴
۳۳۸..... درمان صدای گوش	سنجش علائم هر مزاج نسبت به مزاج دیگر ۳۱۵
۳۳۹..... درمان باد سرخ	ویژگی‌های کلی افراد سرد و گرم مزاج ۳۱۶
۳۴۰..... پرسش‌های درس یازدهم	تفاوت علائم فیزیکی و رفتاری ۳۱۶
۳۴۰..... پیشنهادات پژوهشی	علامت‌گری ویژگی‌های فیزیکی برای مزاج ۳۱۶
	وجود مزاج‌های ترکیبی در انسان ۳۱۷
درس دوازدهم	مزاج شناسی اسلامی ۳۱۷
۳۴۲..... مزاج صفراوی	۳۱۸..... ۱- غلبه خون
۳۴۲..... نشانه‌های شخص صفراوی	۳۱۸..... ۲- غلبه صفرا

- ۳۵۲..... غلبه‌ی صفرا در کبد
- ۳۵۲..... کبد داغ
- ۳۵۳..... کبد چرب
- ۳۵۴..... کبد چرب الکلی
- ۳۵۴..... انسداد صفراوی
- ۳۵۵..... سیروز کبدی
- ۳۵۵..... درمان بیماری‌های شخص صفراوی
- ۳۵۶..... درمان غلبه‌ی صفرا در پوست
- ۳۵۶..... درمان پمفیکوس
- ۳۵۷..... درمان آگزمای صفراوی
- ۳۵۷..... درمان بحران صفرا در کف دست و پا
- ۳۵۷..... درمان غلبه‌ی صفرا در سر
- ۳۵۷..... درمان جنون صفراوی
- ۳۵۸..... درمان فراموشی مقطعی
- ۳۵۸..... درمان صدای گوش
- ۳۵۸..... درمان غلبه صفرا در گوارش
- ۳۵۹..... درمان صفرا در عضلات
- ۳۵۹..... درمان کبد داغ
- ۳۶۰..... درمان کبد چرب الکلی
- ۳۶۰..... درمان انسداد صفراوی
- ۳۶۰..... درمان تومورهای سرطانی
- ۳۶۱..... درمان سیروز کبدی
- ۳۶۲..... پریش‌های درس دوازدهم
- ۳۶۲..... پیشنهادات پژوهشی درس دوازدهم
- درس سیزدهم**
- ۳۶۴..... مزاج بلغمی
- ۳۶۴..... نشانه‌های شخص بلغمی
- ۳۴۲..... فیزیک بدن
- ۳۴۴..... گوارش
- ۳۴۵..... رفتار
- ۳۴۶..... بیماری‌های ناشی از غلبه‌ی صفرا
- ۳۴۷..... غلبه‌ی صفرا در پوست
- ۳۴۷..... آگزمای صفراوی
- ۳۴۷..... پمفیکوس
- ۳۴۷..... بحران صفرا در کف دست و پا
- ۳۴۸..... غلبه‌ی صفرا در سر
- ۳۴۸..... جوش
- ۳۴۸..... جنون صفراوی
- ۳۴۸..... سردرد
- ۳۴۸..... فراموشی مقطعی
- ۳۴۹..... صدای گوش
- ۳۴۹..... غلبه صفرا در دستگاه گوارش
- ۳۴۹..... عطش بیش از حد
- ۳۴۹..... اشتهاى کم
- ۳۴۹..... خشکی و پوسته شدن لب
- ۳۴۹..... تلخی کام
- ۳۵۰..... حالت تهوع
- ۳۵۰..... خارش و قرمزی مقعد
- ۳۵۰..... یبوست
- ۳۵۰..... اسهال صفراوی
- ۳۵۰..... مدفوع با خط خونی
- ۳۵۱..... سوزش و یا انسداد مجاری ادرار
- ۳۵۱..... غلبه‌ی صفرا در عضلات
- ۳۵۱..... زونا

۳۷۸..... صدای گوش	۳۶۴..... فیزیک بدن
۳۷۸..... سردرد بلغمی	۳۶۷..... گوارش
۳۷۹..... غلبه‌ی بلغم در گوارش	۳۶۸..... رفتار
۳۷۹..... اشتباه‌های زیاد و پرخوری	۳۷۱..... بیماری‌های ناشی از غلبه‌ی بلغم
۳۸۰..... تکثر ادرار و شب ادراری	۳۷۱..... افزایش بلغم در عروق
۳۸۰..... غلبه‌ی بلغم در اندام جنسی	۳۷۱..... سنگینی و تنبلی
۳۸۰..... سردی در اندام جنسی	۳۷۲..... عرق کف دست
۳۸۰..... کوچکی سینه و کمی شیر	۳۷۲..... بی حس شدن بعضی اندام‌ها
۳۸۱..... سختی زایمان	۳۷۲..... خواب رفتگی پا
۳۸۱..... بی میلی جنسی	۳۷۲..... ورم و سردی پا
۳۸۱..... انزال زودرس	۳۷۲..... فشار خون مقطعی
۳۸۱..... درد پریود با ریزش طولانی	۳۷۳..... انسداد سوداوی ناشی از بلغم و سکتته‌ی مغزی
۳۸۲..... ناباروری و سقط جنین	۳۷۳..... عدم ترمیم زخم و عفونت
۳۸۲..... عدم تشکیل قلب جنین	۳۷۴..... ضعف سیستم ایمنی
۳۸۲..... فیبروم	۳۷۴..... افزایش بلغم در عضلات
۳۸۲..... درمان بیماری‌های شخص بلغمی	۳۷۴..... دردهای عضلانی جابجا شونده
۳۸۲..... درمان‌های کلی برای غالب بیماری‌های بلغمی	۳۷۵..... درد شدید عضلات
۳۸۳..... قاعده‌ی سقف مصرف گرمی جات در...	۳۷۵..... سرماخوردگی
۳۸۴..... درمان افزایش بلغم در عروق	۳۷۵..... آنفولانزا
۳۸۴..... درمان ترمیم زخم و عفونت بلغمی‌ها	۳۷۵..... روماتیسم
۳۸۵..... درمان افزایش بلغم در عضلات	۳۷۶..... افزایش بلغم در قلب
۳۸۶..... درمان افزایش بلغم در قلب	۳۷۶..... اختلال ضربان قلب
۳۸۶..... درمان اختلال ضربان	۳۷۶..... افتادگی دریچه‌ی قلب
۳۸۶..... درمان افتادگی دریچه قلب	۳۷۷..... سوراخ شدن قلب
۳۸۷..... درمان سردی بعد از بیهوشی	۳۷۷..... روماتیسم قلبی
۳۸۷..... درمان سوراخی قلب	۳۷۸..... غلبه بلغم در سر
۳۸۹..... درمان روماتیسم قلبی	۳۷۸..... جنون بلغمی

- ۳۸۹ درمان غلبه بلغم در سر
 ۳۹۰ درمان صدای گوش
 ۳۹۰ درمان سردرد بلغمی
 ۳۹۲ درمان غلبه بلغم در اندام جنسی
 ۳۹۲ درمان کوچکی سینه و کمی شیر
 ۳۹۳ درمان بی میلی جنسی
 ۳۹۳ درمان درد پریود با ریزش طولانی
 ۳۹۳ درمان فیبروم
 ۳۹۴ پرسش های درس سیزدهم
 ۳۹۴ پیشنهادات پژوهشی درس سیزدهم
درس چهاردهم
 ۳۹۶ مزاج سوداوی
 ۳۹۶ نشانه های شخص سوداوی
 ۳۹۶ فیزیک بدن
 ۳۹۸ گوارش
 ۳۹۹ رفتار
 ۴۰۱ بیماری های ناشی از غلبه ی سودا
 ۴۰۲ غلبه سودا در عروق
 ۴۰۲ انسداد های سرد
 ۴۰۲ غلبه سودا در قلب
 ۴۰۲ ضعف قلب
 ۴۰۲ غلبه سودا در گوارش
 ۴۰۲ اسهال سرد
 ۴۰۲ غلبه ی سودا در سر
 ۴۰۲ جنون سوداوی
 ۴۰۲ صدای گوش
 ۴۰۳ وسواس
 ۴۰۳ سردرد سوداوی
 ۴۰۴ سردرد کاسه ای
 ۴۰۴ سردرد نیم کاسه ای
 ۴۰۴ تومور مغزی
 ۴۰۵ نارسایی چشم
 ۴۰۶ پیرچشمی
 ۴۰۶ غلبه ی سودا در پوست
 ۴۰۶ پسوریازیس
 ۴۰۶ چین و چروک
 ۴۰۶ غلبه سودا در اندام جنسی
 ۴۰۶ انزال زودرس
 ۴۰۷ ضعف جنسی
 ۴۰۷ درد شدید قاعدگی
 ۴۰۷ درمان بیماری های شخص سوداوی
 ۴۰۷ درمان های کلی برای بیماری های سرد
 ۴۰۷ آب جوش درمانی
 ۴۰۸ ازدواج
 ۴۰۹ ورزش
 ۴۰۹ عسلاب
 ۴۰۹ سرکنگبین
 ۴۰۹ پسین
 ۴۰۹ درمان غلبه سودا در عروق
 ۴۱۰ درمان انسداد های سرد
 ۴۱۰ درمان غلبه سودا در قلب
 ۴۱۰ درمان قلب ضعیف
 ۴۱۱ درمان غلبه سودا در گوارش
 ۴۱۱ درمان اسهال سرد

درمان پسوزیاریس ۴۱۵	درمان غلبه‌ی سودا در سر ۴۱۱
درمان چین و چروک در پوست ۴۱۵	درمان پیرچشمی ۴۱۱
درمان غلبه سودا در اندام جنسی ۴۱۶	درمان صدای گوش ۴۱۱
درمان انزال زودرس ۴۱۶	درمان وسواس ۴۱۲
درمان ضعف جنسی ۴۱۸	درمان سردرد سوداوی ۴۱۲
پیشش‌های درس چهاردهم ۴۲۱	درمان سردرد کاسه‌ای ۴۱۳
پیشنهادهات پژوهشی درس چهاردهم ۴۲۱	درمان سردرد نیم کاسه‌ای ۴۱۳
فهرست منابع و مآخذ ۴۲۳	درمان تومور مغزی ۴۱۳
	درمان غلبه‌ی سودا در پوست ۴۱۵